

Sammanfattning

Fråga om en arbetsgivare i samband med ett bolagsförvärv brutit mot reglerna om förhandlings- och informationsskyldighet i 11 och 19 §§ medbestämmandelagen. Påståenden bl.a. om att förhandling skett på fel nivå och utan att arbetstagarorganisationen varit företrädd på rätt sätt vid förhandlingen.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2008-10-08
StockholmDom nr 76/08
Mål nr A 140/07**KÄRANDE**

Svenska Byggnadsarbetareförbundet, 106 32 STOCKHOLM
Ombud: advokaten Sven Erfors, Advokatfirma Lindhs DLA Nordic KB,
Box 7315, 103 90 STOCKHOLM

SVARANDE

1. VVS Företagen, Box 47160, 100 74 STOCKHOLM
2. Bravida Sverige AB, 556197-4188, 126 81 STOCKHOLM
Ombud för båda: arbetsrättsjuristen Tommy Larsson, VVS Företagen, adress
som 1.

SAKEN

Brott mot 11 och 19 §§ medbestämmandelagen

Mellan Svenska Byggnadsarbetareförbundet (förbundet) och VVS Företagen
gäller kollektivavtalet VVS-Installationsavtalet. Bravida Sverige AB
(bolaget) är medlem i VVS Företagen och därmed bundet av kollektivavtalet.

Bolaget genomförde under år 2006 ett företagsförvärv av AB Bröderna
Franssons Rör (Franssons) i Värnamo, Småland. Tvist har därefter upp-
kommit mellan parterna om bolaget med anledning av företagsförvärvet
brutit mot medbestämmandelagens bestämmelser om informations- och för-
handlingsskyldighet.

Parterna har tvisteförhandlat utan att kunna enas.

Förbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen och yrkat att domstolen ska för-
plikta bolaget att till förbundet betala allmänt skadestånd med 100 000 kr
jämfte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stäm-
ning, den 27 juni 2007, till dess full betalning sker.

Arbetsgivarparterna har bestritt förbundets talan. Räntheyrskandet har dock
vitsordats som skäligt i och för sig. För det fall käromålet helt eller i någon
del skulle vinna bifall har arbetsgivarparterna i första hand yrkat att
skadeståndet ska jämkas till noll och i andra hand att det ska jämkas till det
lägre belopp som Arbetsdomstolen finner skäligt.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bolaget har inte förhandlat och informerat på rätt sätt inför förvärvet av Franssons.

Bolaget har kallat fel person till MBL-förhandlingen den 22 juni 2006, som föregick förvärvet. E.A., som kallades till förhandlingen, var suppleant i mb-gruppen på regional nivå och ordinarie ledamot på arbetsplatsnivå i Jönköping. Det är oklart i vilken roll han fick sin kallelse. Bolaget skulle rätteligen ha kallat R.L., som var ordinarie ledamot på regional nivå, samt övriga två ordinarie mb-ledamöter på regional nivå. Förhandlingen har därtill skett på fel nivå inom bolagets organisation. I stället för på regional nivå borde förhandling ha skett på företagsnivå och bolaget skulle ha kallat mb-gruppen på den nivån. Av § 6 i det vid tidpunkten gällande kollektivavtalet framgår att det finns tre olika nivåer inom mb-organisationen – driftsenhetsnivå, distrikts- eller regional nivå samt företagsnivå. Beslutet om förvärvet har tagits av bolagsstyrelsen. Förhandling bör hållas på den nivå där den är meningsfull och där de medverkande har någon form av beslutanderätt, dvs. företagsnivå. Bolaget har dessutom i strid med 19 § medbestämmandelagen underlåtit att lämna information om förvärvet av Franssons till förbundet.

Bolaget skulle alltså, eftersom det varit av uppfattningen att förhandling skulle ske på regional nivå, rätteligen ha kallat samtliga tre ordinarie ledamöter i mb-gruppen till förhandlingen. Det finns inte någon överenskommelse mellan förbundet och bolaget att endast den sammankallande ska kallas till MBL-förhandling, vilket det finns på företagsnivå. Bolaget skulle alltså förutom R.L. också ha kallat D.P. och J.A. till MBL-förhandlingen, eftersom även de var ordinarie mb-ledamöter på regional nivå.

Som nyss framförts anser dock förbundet att bolaget rätteligen borde ha kallat mb-ledamöterna på företagsnivå och inte på regional nivå. Av de tre mb-nivåer som anges i kollektivavtalet är företagsnivå detsamma som divisionsnivå eller s.k. central nivå inom bolaget. Förvärvet av Franssons rörde inte bara region Jönköping utan även andra regioner. En förhandling avseende ett förvärv av ett bolag ska enligt förbundets mening ske på företagsnivå. Ett sådant förvärv kan bl.a. påverka turordningslistor. S.P., som är placerad på divisionsnivå, har undertecknat avtalet och även detta visar att det varit naturligt att förhandla på högre nivå än som skedde. Det framgår vidare av bolagets interna material, "Arbetsgång vid förvärv av bolag eller styrelse", att beslut rörande förvärv fattas av bolagets styrelse och att beslutsunderlag ska lämnas till koncernledningen. Enligt förbundets uppfattning torde det därför vara självklart att förhandling ska ske på företagsnivå. Detta stöds även av VVS-Installationsavtalets bestämmelser, "Företagsanpassning av mb-organisation". Det framgår av § 6 punkten 3 i dessa bestämmelser att frågor som avser bolagets övergripande verksamhet och som inte ska behandlas på de övriga nivåerna ska handläggas på företagsnivå. Dessutom förhöll det sig så att vid den förhandling, som redan den 4 juni 2006 hölls på Franssons och som behandlade övergången från tvåveckorslön till månadslön, var personer från divisionsnivå närvarande. T.S.,

som kan sägas vara bolagets personalchef, deltog vid den förhandlingen, förmodligen i syfte att "sälja in" bolaget hos de anställda på Franssons. Förbundet anser således att en korrekt medbestämmandeförhandling enligt 11 § medbestämmandelagen inte skett eftersom förhandling skett på fel nivå.

Förhandling har även hållits för sent. Bolaget har inte tagit initiativ till förhandling före beslutet att genomföra förvärvet och någon korrekt MBL-förhandling enligt 11 § medbestämmandelagen har även av den anledningen inte genomförts. Den 21 juni 2006 publicerades ett pressmeddelande där det framgick att bolaget hade förvärvat Franssons och dagen därefter, dvs. den 22 juni 2006, ägde MBL-förhandlingen rum. Bolaget har initierat förhandlingen för sent eftersom beslutet om företagsförvärvet i princip var fattat när förhandling skedde. Även själva överlåtelseavtalet stöder det faktum att förhandling initierats och hållits för sent. Det framgår av det på avtalet maskinskrivna datumet att avtalet är framtaget i maj. Det går även att utläsa av datautskriften att dokumentet är skapat den 13 juni 2006, dvs. tio dagar innan MBL-förhandlingen genomfördes. Protokollet från förhandlingen på Franssons den 4 juni 2006 talar också för det faktum att bolaget hållit MBL-förhandlingen om förvärvet för sent. Förhandlingen vid Franssons, som alltså hölls långt före den sistnämnda MBL-förhandlingen, har uppenbarligen skett med anledning av det förestående förvärvet. Att förvärva ett bolag är, som även arbetsgivarparterna hävdar, en utdragen process med ett due diligence-förfarande som kan ta lång tid. Det har således funnits utrymme att förhandla i god tid innan det formella beslutet togs. Det finns internt material vid bolaget av vilket det framgår att bolagets rutin är att fatta beslut om förvärv först och hålla MBL-förhandling därefter. Detta återspeglar vad som hänt vid förvärvet av Franssons. Det bestrids att det skulle ha funnits synnerliga skäl för att fatta beslutet om företagsförvärvet innan förhandlingsskyldigheten fullgjorts. Det är svårt att förstå hemlighetsmakeriet kring förvärvet av Franssons. Värdet i det företaget har främst bestått av de anställda eftersom det är en brist på VVS-montörer. Det innebär inte att det har förelegat synnerliga skäl att frånga huvudregeln i 11 § första stycket medbestämmandelagen.

Bolaget har slutligen, som ovan anförts, inte på det sätt som anges i 19 § medbestämmandelagen fortlöpande informerat förbundet om hur verksamheten utvecklats. Det har ålegat bolaget att så snart förhandlingar om förvärvet inletts informera förbundet enligt 19 § medbestämmandelagen om dessa förhandlingar. Genom att underlåta att göra detta har bolaget brutit mot nämnda paragraf.

Sammanfattningsvis gör förbundet gällande att bolaget genom att dels felaktigt kalla suppleanten i mb-gruppen, dels kalla på felaktig nivå föranlett att en korrekt medbestämmandeförhandling enligt 11 § medbestämmandelagen inte kommit till stånd. Bolaget har vidare inte initierat och hållit förhandling i rätt tid enligt 11 § samma lag. Slutligen har bolaget underlåtit att hålla förbundet fortlöpande informerat om hur verksamheten utvecklats, dvs. det tänkta förvärvet av Franssons. Bolaget är till följd av dessa brott skyldigt att enligt 54 och 55 §§ medbestämmandelagen utge skadestånd till förbundet.

Arbetsgivarparterna

Bolaget har drygt 8 000 anställda och ca 100 lokalkontor runt om i Sverige. Bolagets motto är att vara ”det lokala företaget med det stora företags resurser”. Bolaget består av fem olika divisioner – Nord, Stockholm, Syd, Norge och Danmark. Region Jönköping tillhör division Syd. Övriga regioner under division Syd är region Göteborg, region Skövde, Trollhättan, region Helsingborg, region Malmö och region Prenad.

Den första kontakten med ägaren till Franssons togs vid årsskiftet 2004/2005 då bolaget ville hitta ett lokalt kontor i Värnamotrakten. Franssons hade ett tiotal anställda, av vilka merparten var VVS-montörer. Överlåtelsen till bolaget var först tänkt att ske under sommaren 2005, men på grund av vissa personliga förhållanden ville ägaren till Franssons skjuta upp affären en tid. Under våren 2005 informerades personalen på Franssons om att en diskussion om ett eventuellt förvärv hade inletts med bolaget. Den 4 juni 2006 hölls en förhandling på Franssons som behandlade frågan om övergång från fjortondagarslön till månadslön, vilket bolaget tillämpade. Efter förhandlingen den 4 juni 2006 läckte information ut om förvärvet. Det blev ”oro i leden” hos de anställda vid Franssons och de fick erbjudanden om anställningar hos konkurrerande företag. Det ska noteras att en stor del av värdet av Franssons var just de anställda VVS-montörerna. Det ovan angivna medförde att bolaget var tvunget att agera snabbt och i det tumult som uppstod råkade ett pressmeddelande komma ut den 21 juni 2006 med en olycklig formulering om att bolaget hade förvärvat Franssons.

Det framgår bl.a. av det i målet ingivna förhandlingsprotokollet från den 22 juni 2006 att parterna varit överens om att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet enligt 11 § medbestämmandelagen beträffande Franssons. Närvarande vid förhandlingen den 22 juni 2006 var från bolagets sida regionchefen R.C. Även sekreteraren vid bolaget, A.T., deltog. Förbundets representant, E.A., har justerat protokollet.

Vad gäller påståendet om att bolaget inte förhandlat i rätt tid gör arbetsgivarparterna i första hand gällande att förhandlingen den 22 juni 2006 hållits i rätt tid eftersom förvärvet genomfördes först den 1 juli 2006, då köpekontraktet undertecknades. Förhandling har därmed föregått beslutet om förvärvet. Innan ett överlåtelseavtal är undertecknat av säljare och köpare har något rättsligt förpliktande förvärv inte skett. I andra hand anförs att parterna varit överens om att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet. I tredje hand görs gällande, för det fall förhandlingsskyldigheten inte skulle anses fullgjord, att synnerliga skäl enligt 11 § medbestämmandelagen har förelegat för bolaget att fatta beslutet om förvärvet. På grund av läckor inom företaget, oro hos de anställda för arbetslöshet och inte minst konkurrenternas rekryteringsförsök av de anställda strax före sommaren blev situationen svår- bemästrad för bolaget. Om inte pressmeddelandet hade spritts i förtid hade förvärvet förmodligen skett i augusti/september. Förekomsten av pressmeddelandet talar för det faktum att bolaget var tvunget att agera snabbt eftersom meddelandet föranledde ytterligare spekulationer. Det framgår vidare av överlåtelseavtalet att det inte var klart hur man skulle göra med

Franssons lokaler. Detta indikerar också att det var brådskande vid tillfället och att man var tvungen att lösa vissa frågor i sista stund. Det dokument som förbundet åberopat, ”Arbetsgång vid förvärv av bolag eller rörelse”, är troligen endast något slags utkast eller arbetsmaterial som förbundet kommit över. Det är inte något rättesnöre för bolaget vid förvärv av företag. Den handling som bolaget använder sig av kallas ”Bolagsförvärv”. Av denna rutinbeskrivning framgår att MBL-förhandling ska genomföras innan beslut fattas, alternativt ska beslutet villkoras av att erforderliga förhandlingar genomförts och detta ska ske i ett tidigt skede av processen.

Påståendet att bolaget kallat till förhandling på ett felaktigt sätt bestrids. Bolaget har kallat till förhandling på ett korrekt sätt. Kallelse skedde genom att A.T. personligen överlämnade kallelsen till R.L., som var utsedd av förbundet och sammankallande ordinarie mb-ledamot på regionnivå. Av något personligt skäl hade R.L. inte möjlighet att närvara vid förhandlingen utan därför närvarade suppleanten E.A. Rutinen har varit att kalla den som är sammankallande mb-ledamot, som i sin tur meddelat övriga i mb-gruppen. Kallelse brukar ske på olika sätt – via e-mail, till hemadress, genom internpost eller i vissa fall genom att överlämnas personligen till den berörde. Denna rutin har fungerat under många år. I mb-planen finns det mb-grupper på olika nivåer. Man har infört uttrycket ”sammankallande ledamot” och det är enligt arbetsgivarparterna mening tillräckligt att kalla just denne. Förbundet kan sedan på egen hand välja sin uppställning efter behov och möjlighet. Så skedde även i detta fall. – I andra hand anförs att parterna varit överens om att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet, vilket framgår av förhandlingsprotokollet.

Förbundet har även påstått att bolaget genomfört förhandlingarna på felaktig nivå då de genomförts på regional nivå i stället för på central nivå, som enligt förbundet hade varit det korrekta. Som grund för bestridandet anför arbetsgivarparterna i första hand att det framgår av det mellan parterna träffade kollektivavtalet att ett förvärv som det förevarande inte ska behandlas på företagsnivå. Bolaget har, som redan nämnts, ca 100 lokala kontor runt om i Sverige med sammanlagt ca 8 000 anställda. Frågan om ett förvärv av ett litet bolag som Franssons, med ett tiotal anställda, är inte av en sådan betydelse att det kan anses beröra bolagets övergripande verksamhet. Bolaget har för övrigt endast divisionsnivå och inte någon central- eller företagsnivå. Bolagets policy är att förhandling ska ske på lokal nivå, så att de som berörs mest får möjlighet att påverka eventuella beslut. I det nu aktuella fallet var inte någon på högre nivå närvarande vid förhandlingen, utan denna sköttes på lägre nivå. Att S.P., som är divisionschef, undertecknade avtalet följer av praxis inom bolaget och av intern attestordning. S.P. har dock inte varit med och diskuterat eller förhandlat förvärvet av Franssons. – I andra hand anförs även på denna punkt att parterna varit överens om att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet.

Sammanfattningsvis gör arbetsgivarparterna gällande följande som grund för sitt bestridande av påståendet om brott mot 11 § medbestämmandelagen. Förhandlingen den 22 juni 2006 har hållits i rätt tid, i första hand eftersom förvärvet av Franssons skedde först den 1 juli 2006. Före nyssnämnda tid-

punkt har något rättsligt bindande beslut inte fattats. Det pågick fortfarande ett due diligence-förfarande när förhandlingen ägde rum. Det är troligt att förvärvet skulle ha senarelagts om inte pressmeddelandet kommit ut i förtid. I andra hand har parterna varit överens om att förhandling hållits i rätt tid, vilket framgår av undertecknat förhandlingsprotokoll, och i sista hand har synnerliga skäl enligt 11 § medbestämmandelagen förelegat. Vad gäller påståendet att bolaget kallat på fel sätt till förhandling görs i första hand gällande att bolaget på överenskommet sätt kallat den sammankallande för mb-gruppen på regional nivå, nämligen R.L., och i andra hand att parterna varit överens vid förhandlingen att förhandlingsskyldigheten fullgjorts. Vad gäller påståendet om fel förhandlingsnivå är arbetsgivarparternas uppfattning att det framgår av då gällande kollektivavtal att förhandling hållits på rätt nivå, dvs. regional nivå, eftersom förvärvet av Franssons inte avsåg bolagets övergripande verksamhet. I andra hand anförs att parterna varit överens om att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet. Arbetsgivarparterna vill slutligen tillägga att parterna vid den här tidpunkten hade problem med att tillämpa mb-avtalet på ett bra sätt och därför i det nya kollektivavtalet ändrat texten och förtydligat den för att det bättre ska gå att förstå på vilken nivå förhandling ska ske. Parterna har i det nu gällande kollektivavtalet enats om att förhandling ska ske på den nivå där parterna berörs.

Beträffande det påstådda brottet mot 19 § medbestämmandelagen är det arbetsgivarparternas uppfattning att denna bestämmelse inte tar sikte på enstaka händelser som den nu aktuella utan gäller fortlöpande information av övergripande natur. Något brott mot 19 § medbestämmandelagen har därför inte skett.

Domskäl

Tvisten

Tvisten i målet gäller om bolaget i samband med förvärvet av Franssons den 1 juli 2006 gjort sig skyldigt till dels brott mot förhandlingsskyldigheten i 11 § medbestämmandelagen, dels brott mot informationskyldigheten i 19 § samma lag. Vad gäller det påstådda brottet mot förhandlingsskyldigheten har enligt förbundet förhandling med anledning av företagsförvärvet inletts för sent samt inte skett på den nivå som anges i det mellan parterna gällande kollektivavtalet och i vart fall inte med rätt företrädare för förbundet. Arbetsgivarparterna har bestritt att bolaget i samband med förvärvet brutit mot någon av de ovan nämnda bestämmelserna i medbestämmandelagen.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits vittnesförhör med ombudsmännen A.F. och R.L. På arbetsgivarparternas begäran har hållits vittnesförhör med den tidigare ägaren till Franssons H.F., divisionschefen S.P., regionchefen R.C., bolagsjuristen M.L., sekreteraren A.T. och arbetsrättsjuristen A.H. Parterna har även åberopat viss skriftlig bevisning.

Bakgrund

Bolaget har drygt 8 000 anställda och ca 100 lokalkontor runt om i Sverige. Det är indelat i fem divisioner, Nord, Syd, Stockholm, Sverige och Danmark. I division Syd ingår sex regioner, varav region Jönköping är en. I Värnamo, som ligger inom region Jönköping, saknades vid tidpunkten för tvisten lokalkontor.

Mellan parterna gäller kollektivavtalet ”Företagsanpassning av mb-organisation”. I avtalet anges att respektive företag fullgör sin informations- och förhandlingsskyldighet gentemot medbestämmandegrupp eller -grupper (s.k. mb-grupper), samt att sådana grupper beroende på företagets struktur ska inrättas på driftsenhetsnivå, distrikts- eller regional nivå och på företagsnivå. Avtalet innehåller också bl.a. regler om behörighetsområde. Där anges att mb-frågor, som inte ska behandlas på driftsenhetsnivå och som enbart berör distriktet eller regionen ska behandlas på distrikts- eller regional nivå. På företagsnivå ska behandlas mb-frågor som avser företagets övergripande verksamhet och som inte ska behandlas på någon av de lägre nivåerna.

Företagsnivå enligt det ovan nämnda kollektivavtalet motsvaras för bolagets del av divisionsnivå.

Av en förteckning över mb-gruppernas sammansättning som förbundet tillställt bolaget framgår att det på regional nivå inom region Jönköping vid denna tidpunkt fanns tre ordinarie ledamöter, bl.a. R.L., som tillika var sammankallande. R.L. var därtill ordinarie ledamot på arbetsplatsnivå samt suppleant på divisionsnivå. E.A. var suppleant i mb-gruppen på regional nivå och ordinarie ledamot i mb-gruppen på arbetsplatsnivå.

I kallelse daterad den 19 juni 2006 kallade bolaget ”medlemmar i regional MB-grupp Region Jönköping samt medlemmar i avdelningen Jönköpings MB-grupp” till förhandling avseende bl.a. förvärvet av Franssons i Värnamo. Förhandlingen ägde rum den 22 juni 2006. Det framgår av förhandlingsprotokollet att regionchefen vid bolaget, R.C., var närvarande på arbetsgivarsidan och att E.A. var närvarande för förbundets räkning. I övrigt närvarande på arbetstagersidan företrädare för Svenska Elektrikerförbundet, Sif och Ledarna. Av protokollet framgår att bolaget informerade om inkråmsförvärvet av Franssons och att arbetstagarparten inte hade något att erinra mot förvärvet. I § 3 i förhandlingsprotokollet är följande antecknat: ”Parterna är också överens om att företaget härmed fullgjort sin förhandlingsskyldighet i ovanstående ärende”. Protokollet har förts av R.C. och justerats av E.A. och övriga arbetstagarrepresentanter.

Dagen innan MBL-förhandlingen hölls, dvs. den 21 juni 2006, lämnade bolaget ut ett pressmeddelande där det bl.a. gick att läsa att bolaget förvärvat Franssons i Värnamo och att förvärvet skulle genomföras den 1 juli 2006. Den 1 juli 2006 undertecknade bolaget köpekontraktet avseende inkråmsförvärvet av Franssons.

Har bolaget brutit mot 11 § medbestämmandelagen i samband med förvärvet av Franssons?

Det är ostridigt mellan parterna att frågan om bolagets förvärv av Franssons omfattas av den lagstadgade primära förhandlingsskyldigheten i 11 § medbestämmandelagen. Frågan är om bolaget uppfyllt denna förhandlingsskyldighet genom den förhandling som ägde rum den 22 juni 2006.

En kärnfråga i tvisten är om förhandlingen den 22 juni 2006 skett på rätt nivå inom bolaget, och i så fall om förbundet varit behörigen företrätt vid den förhandlingen. Om så befinns vara fallet får förbundet enligt Arbetsdomstolens mening, genom anteckningen i § 3 i förhandlingsprotokollet om att parterna är överens om att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet, anses ha godtagit att förhandlingen, som ägde rum en dryg vecka innan avtalet om företagsförvärvet undertecknades, skett i tid.

Förbundets talan får förstås så att det görs gällande att E.A. – i egenskap av suppleant i mb-gruppen på regionnivå – inte var behörig att företräda förbundet vid förhandlingen, som enligt förbundet borde ha skett med ledamöter ur förbundets mb-grupp på divisionsnivå. Förbundet har med hänvisning till kollektivavtalet ”Företagsanpassning av mb-organisation” hävdad att förvärvet av Franssons avsett bolagets övergripande verksamhet och inte endast berört regionen och att bolaget därför varit skyldigt att förhandla på divisionsnivå. Arbetsgivarparterna har anfört att förvärvet av Franssons, som endast hade tio anställda VVS-montörer, inte kan anses avse bolagets övergripande verksamhet och har hävdad att förhandling därför skett på rätt nivå.

Förbundet menar vidare att även för det fall att förhandlingen, som arbetsgivarparterna gör gällande, skulle ha skett på regional nivå var det de ordinarie ledamöterna som skulle ha kallats och inte suppleanten E.A. Arbetsgivarparterna är däremot av uppfattningen att förbundet kallats på rätt sätt till förhandlingen och att E.A. som suppleant haft rätt att företräda förbundet i R.L:s frånvaro.

På vilken nivå inom bolaget borde förhandlingarna ha hållits?

I 11 § medbestämmandelagen anges att arbetsgivaren ska förhandla med ”arbetstagarorganisation i förhållande till vilken han är bunden av kollektivavtal”. Bestämmelsen är dispositiv i syfte att möjliggöra sådan anpassning till vad förhållandena i varje enskilt fall kräver. Dispositiviteten kan också utnyttjas till att fastställa närmare regler om formerna för förhandlingar enligt paragrafen, bl.a. om representationen i förhandlingarna.

Av rättsfallet AD 1990 nr 117 framgår att bl.a. frågor om hur förhandling ordnas rent praktiskt, t.ex. att behandlingen av vissa frågor inom ramen för förhandlingsförfarandet delegeras till särskilda grupper eller nivåer inom arbetsgivarens verksamhet, är en sak för arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen att komma överens om.

Sådana regler finns i det nu aktuella fallet i avtalet ”Företagsanpassning av mb-organisation”. Förbundet grundar emellertid sin talan i denna del enbart på 11 § medbestämmandelagen och inte på bestämmelserna i detta avtal.

Av 11 § medbestämmandelagen får anses följa att förhandling i ett stort företag som det förevarande bör ske på den nivå där det faktiska beslutet fattas för att arbetstagarorganisationen ska kunna tillförsäkras det inflytande på arbetsgivarens beslutsprocess som bestämmelsen avser att ge. Den principen kommer också till uttryck i det nyss nämnda avtalet om mb-organisation.

Bolaget har valt att förlägga den i målet aktuella medbestämmandeförhandlingen till regional nivå, med motiveringen att beslutet endast gällt regionen och inte bolagets övergripande verksamhet, medan förbundet anser att förhandling skulle ha skett på en högre nivå, i detta fall divisionsnivå.

Arbetsdomstolen konstaterar att det av utredningen i målet har framkommit att bolaget som helhet omsätter ca 10 miljarder kr per år och har en omsättning av personal med ca 25 personer per vecka samt att förvärv av bolag vanligtvis initieras på lägre nivå inom bolaget, dvs. oftast regional nivå. Det har vidare framgått att regionchefen R.C. varit den som initierat förvärvet av Franssons och varit den person som haft de flesta kontakterna med företaget, och att beslutet om förvärvet i realiteten fattats på regional nivå, dvs. inom Region Jönköping. Förbundet har som stöd för sin ståndpunkt att förhandling borde ha skett högre upp i bolagets organisation anfört att bl.a. turordningslistor skulle kunna påverkas. A.F., som ingår i mb-gruppen på divisionsnivå, har uppgett att många av bolagets företagsförvärv gäller små företag och att han deltagit i förhandlingar inför företagsförvärv på divisionsnivå. Förbundet har dock inte närmare utvecklat på vilket sätt förvärvet av Franssons skulle kunna ha sådan betydelse för bolaget som helhet att beslutet borde ha förhandlats på annan nivå än som skedde. Arbetsdomstolen finner därför att utredningen inte ger underlag för annan slutsats än att det varit i överensstämmelse med 11 § medbestämmandelagen att förhandlingen skett på regional nivå. Att köpekontraktet, till följd av bolagets interna beslutsordning, har skrivits under av divisionschefen S.P. medför enligt domstolen ingen annan bedömning.

Har förhandling skett med behörig företrädare för förbundet?

Av 11 § medbestämmandelagen får anses följa en skyldighet för arbetsgivaren att förvissa sig om att han förhandlar eller i vart fall påkallar förhandling med behörig företrädare för den organisation som förhandlings-skyldigheten avser. I rättsfallet AD 1989 nr 6 var situationen den att arbetsgivaren hade förhandlat med en arbetstagarare som var medlem i en av de arbetstagarorganisationer som var representerade på arbetsplatsen. Arbetsgivaren hävdade att förhandlingen genomförts på det sätt som var brukligt på arbetsplatsen. Rätt motpart i de lokala förhandlingarna var emellertid en lokalavdelning inom det aktuella förbundet. Arbetsgivaren ansågs inte ha fog för sin uppfattning eftersom han inte hade försökt få ett mer direkt besked om vem som företrädde den lokala organisationen. Domstolen tog också

hänsyn till att avdelningen inte uppträtt på något sätt som hade kunnat inge arbetsgivaren en felaktig uppfattning. Arbetsgivaren ansågs därför inte ha fullgjort sin förhandlingsskyldighet.

Arbetsgivaren kan mot bakgrund härav sägas ha bevisbördan för att han fullgjort sin förhandlingsskyldighet i enlighet med 11 § medbestämmandelagen.

Inledningsvis kan konstateras att den skriftliga kallelsen till förhandlingen den 22 juni 2006 bl.a. riktar sig till ”medlemmar i regional MB-grupp Region Jönköping”. Kallelsen får således, mot bakgrund av vad domstolen funnit beträffande på vilken nivå förhandlingen borde ha förts, anses vara riktad till behöriga företrädare för förbundet.

Enligt förbundet har emellertid inte kallelse skett på rätt sätt eftersom ingen av de ordinarie ledamöterna nåtts av den utan endast suppleanten E.A. Enligt arbetsgivarparterna har det inte funnits någon skyldighet för bolaget att kalla annat än den ordinarie ledamot som var sammankallande, dvs. R.L., vilket också skett, och bolaget hade, när R.L. inte infann sig, rätt att utgå från att suppleanten E.A. hade rätt att företräda förbundet.

Bolaget har, som domstolen uppfattat det, vitsordat att man inte kallat övriga två utsedda ledamöter på regional nivå. Av 11 § medbestämmandelagen följer emellertid inte annat än att bolaget varit skyldigt att kalla en behörig företrädare för förbundet till förhandlingen. Huruvida det funnits en överenskommelse mellan parterna om att det varit tillräckligt att endast kalla sammankallande ledamot saknar därför betydelse i målet.

Av utredningen i målet om vad som närmare förekom i samband med att bolaget kallade till förhandlingen har bl.a. följande framkommit.

R.C.: Enligt hans uppfattning skulle två medlemmar från förbundet kallas till förhandling på den aktuella nivån, och i detta fall var det R.L. och E.A. som skulle kallas. Han bad A.T. se till att de blev kallade på vanligt vis. R.L. hade semester den aktuella veckan. Vid mötet framfördes inga synpunkter på att det bara var en suppleant som var närvarande från förbundets sida.

A.T. har i sitt vittnesmål uppgett att hon fick instruktioner av R.C. om vilka mb-ledamöter som skulle kallas och att hon antar att hon kallade till denna förhandling på samma sätt som hon brukade göra – med brev eller genom att lämna över kallelsen personligen, eller med e-mail. Hon har emellertid inte kunnat erinra sig exakt hur och till vilka kallelserna överlämnades i detta fall.

R.L. har uppgett att han inte fick någon kallelse till förhandlingen den 22 juni 2006, att han hade semester den dag då förhandlingen ägde rum, och att han först i efterhand fick höra talas om förhandlingen. Han har vidare uppgett att han ibland brukat få kallelse per post och att kallelse ibland överlämnats till honom personligen när han besökt kontoret.

Enligt Arbetsdomstolens mening ger utredningen i denna del inte något klart besked om huruvida kallelse till förhandlingen verkligen skickats eller över-

lämnats till R.L. Det saknas emellertid anledning att betvivla dennes uppgift om att han inte nåtts av kallelsen. Det finns å andra sidan heller ingen anledning att anta annat än att man från bolagets sida utgått från att R.L. fått kallelse på något av de sätt kallelser normalt brukade distribueras.

Frågan är då om omständigheterna är sådana att man från bolagets sida har haft fog för att vid förhandlingen uppfatta E.A. som behörig företrädare för förbundet på regional nivå.

Bolaget företräddes vid förhandlingen av R.C., som var medveten om att E.A. var suppleant för den ordinarie ledamoten R.L. När nu R.L. inte var närvarande har bolaget tydligen uppfattat situationen så att E.A. trätt in i dennes ställe. Det kan inte krävas att bolaget skulle ha gjort några särskilda åtgärder för att närmare utreda den frågan. Bolaget får därför anses ha haft fog för sin uppfattning att E.A. var behörig företrädare för förbundet vid förhandlingstillfället. E.A. har inte heller, såvitt framgår av utredningen, uppträtt på något sätt vid förhandlingen som gett bolaget anledning att tro annat än att han var behörig att i den ordinarie ledamotens frånvaro företräda förbundet. Han har också justerat protokollet utan någon anmärkning.

Arbetsdomstolens slutsats blir därmed att förhandlingen den 22 juni 2006 skett med företrädare för förbundet på sätt som krävs enligt 11 § medbestämmandelagen.

Något brott mot 11 § medbestämmandelagen bestående i att bolaget inte förhandlat med behörig företrädare för förbundet har alltså inte visat sig föreligga.

Har bolaget förhandlat i rätt tid?

Arbetsdomstolen har ovan funnit att bolaget inte brutit mot 11 § medbestämmandelagen genom att förhandla på regional nivå och inte heller genom att förhandla med suppleanten E.A. som företrädare för förbundet. Som redan nämnts innehåller protokollet från förhandlingen i 3 § ett uttalande av innebörd att parterna är överens om att bolaget i och med förhandlingen fullgjort sin förhandlingsskyldighet i ärendet. Eftersom en behörig företrädare för förbundet justerat protokollet utan anmärkning får förbundet anses ha godtagit att förhandlingen skett i rätt tid.

Något brott mot 11 § medbestämmandelagen har därmed inte heller i denna del visats föreligga.

Har bolaget brutit mot 19 § medbestämmandelagen genom att inte informera om förvärvet av Franssons?

Förbundet har gjort gällande att bolaget underlåtit att hålla förbundet förlöpande informerat om hur verksamheten utvecklats, dvs. det tänkta förvärvet av Franssons, och därmed brutit mot 19 § medbestämmandelagen.

Enligt 19 § medbestämmandelagen ska arbetsgivaren fortlöpande hålla arbetstagarorganisation, med vilken han är bunden av kollektivavtal, underrettad om hur verksamheten utvecklas produktionsmässigt och ekonomiskt liksom om riktlinjerna för personalpolitiken. Lagrummet tar inte i första hand sikte på enstaka händelser och beslut utan den information som avses är av generell natur, och den ska lämnas fortlöpande. Vid beredandet av ett beslut om en viktigare förändring av arbetsgivarens verksamhet tillgodoses i regel arbetstagarorganisationens behov av information genom arbetsgivarens skyldighet att inleda primära förhandlingar enligt 11 § medbestämmandelagen på ett tidigt stadium. Om arbetsgivaren bryter mot den skyldigheten kan han bli skadeståndsskyldig enligt 11 §, men blir inte skyldig att dessutom betala skadestånd för brott mot 19 § medbestämmandelagen (se AD 1978 nr 166 och där gjorda hänvisningar). Domstolen har i dessa sammanhang också fäst uppmärksamheten på att arbetsgivaren har rätt att göra vissa undersökningar och överväganden rörande olika handlingsalternativ innan skyldigheten att påkalla primär förhandling föreligger. I domen AD 1979 nr 1 framhålls att det i detta tidiga skede i beslutsprocessen inte heller föreligger någon informationskyldighet annat än om särskilda omständigheter föreligger.

Arbetsdomstolen har ovan konstaterat att beslutet om att förvärva Franssons omfattas av den lagstadgade primära förhandlingsskyldigheten i 11 § medbestämmandelagen. Av medbestämmandelagen kan inte anses följa att bolaget utöver sin primära förhandlingsskyldighet också skulle ha lämnat information i enlighet med 19 § samma lag rörande affären. Förbundets yrkande om skadestånd för brott mot utebliven information enligt 19 § medbestämmandelagen ska alltså ogillas.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Arbetsdomstolens bedömning ovan innebär att förbundets talan ska avslås i dess helhet. Vid den utgången ska förbundet ersätta arbetsgivarparterna för rättegångskostnader. Yrkat belopp är skäligt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Byggnadsarbetareförbundets talan.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Svenska Byggnadsarbetareförbundet att ersätta VVS Företagen och Bravida Sverige AB för rättegångskostnader med etthundrasjuttioåttatusensexhundrafyrtioåtta (178 648) kr, varav 175 500 kr för ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom tills betalning sker.

Ledamöter: Inga Åkerlund, Lars Johan Eklund, Inga Jerkeman, Charlott Richardson, Karl Olof Stenqvist, Maria Hansson och Stina Nilsen. Enhälligt.

Sekreterare: Helene Lindström